

15.2.2019

Ohjeistus suoran valinnan sosiaali- ja terveyskeskusten korvausmalleihin

1. Vastaajan tiedot

Vastaajatahon virallinen nimi
Suomen Kuntoutusyrittäjät ry

Vastauksen kirjanneen henkilön nimi
Hanna-Kaisa Järvi

Vastauksen vastuuhenkilön sähköposti
hanna-kaisa.jarvi@kuntoutusyrittajat.fi

Vastauksen vastuuhenkilön puhelinnumero
040-7547728

2. Onko vastaaja

kunta
sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä tai yhteistoiminta-alue
sairaanhoidopiiri
maakunnan liitto
muu kuntayhtymä tai kuntien yhteistoimintaelin
valtion viranomainen
järjestö X
yksityinen palveluntuottaja
joku muu, mikä

3. Ovatko sosiaali- ja terveyskeskustoiminnan järjestämisen lähtökohdat ymmärrettävät tuottajakorvausten näkökulmasta (Luku 2)?

kyllä
kyllä pääosin X
ei pääosin
ei
ei kantaa

4. Vapaamuotoiset huomiot kysymykseen 3.

Lainsäädännöllä on huolehdittava siitä, että maakunnan korvausmenettely kohtelee kaikkia palveluntuottajia yhdenvertaisesti.

Järjestäjän oikeuksia ja velvollisuuksia koskien sote-keskusten korvausmalleja on kuvattu varsin hyvin. Ohjeistuksessa ei ole tarkemmin kerrottu siitä, mitä vaihtoehtoja maakunnilla lain puitteissa on. Sitäkään ei avata, millaisia vaihtoehtoisia seurauksia näillä ratkaisuilla on.

SUOMEN KUNTOUTUSYRITTÄJÄT RY

Nuijamiestentie 5 B, 00400 HELSINKI, Y-tunnus: 0356391-7
Puhelin 010 279 3300
kuntoutusyrittajat.fi, fysioterapia.info

5. Auttaako raportti hahmottamaan järjestäjän tavoitteiden ja niiden seurannan suhdetta korvausmallin suunnitteluun (erityisesti luku 3)?

kyllä
kyllä pääosin
ei pääosin X
ei
ei kantaa

6. Vapaamuotoiset huomiot kysymykseen 5.

Pidämme kannatettavana sitä, että maakuntien järjestämistehtävien tavoitteet ja valinnanvapauden tavoitteet pidetään tasapainoissa. Tähän etsitään parhaita mahdollisia malleja.

Vaikuttavuus ja laatu mittareina ovat hyviä, joskin vaikeahkoja toteuttaa. On myös tärkeää, että maakunta viestii selkeästi tuottajille, mitä niiltä vaaditaan. Tämä tuo ennakoitavuutta ja yhdenvertaisuutta.

Hoidon ja hoivan ohella terveys- ja hyvinvointierojen kaventaminen vaatii vahvaa panostusta terveyden edistämiseen ja sairauksien ennaltaehkäisyyn. Tehokkain ja inhimillisesti paras keino tähän on työ- ja toimintakyvyn ylläpitäminen, mikä edellyttää kuntoutustarpeen varhaista tunnistamista. Jotta esim. tuki- ja liikuntaelinongelmien kroonistuminen estetään, on kuntoutuspalvelujen toimittava oikea-aikaisesti ja tehokkaasti.

Kuntoutuksen lähipalvelut on sote-uudistuksessa turvattava, koska lähipalvelut osaltaan vähentävät eriarvoisuutta terveystaloudessa ja lisäävät etenkin ikääntyneiden ja vaativaa kuntoutusta tarvitsevien ihmisten pärjäämistä omassa toimintaympäristössään. Pienet, ketterät kuntoutusyritykset tuottavat palveluja pienilläkin paikkakunnilla, joilla isoilla toimijoilla ei ole intressiä toimia. Sote-keskuksen korvausjärjestelmän pitää huomioida ja tukea edellä mainittuja tavoitteita.

Raportissa kolme tärkeintä koko sote-uudistuksen tavoitetta mainitaan yksinomaan järjestämislain tavoitteiksi. Järjestämislaki on kuitenkin vain yksi uudistuksen laeista. Myös valinnanvapauslaki mitä suurimmassa määrin tavoittelee ihmisten hyvinvointi- ja terveyserojen kaventamista, palvelujen yhdenvertaisuutta ja parempaa saatavuutta, sekä kustannusten hillintää.

Kirjaus palveluntuottajien osallistamisesta jo järjestelmän suunnitteluvaiheessa on kevyt: tavoitteen tulisi olla ennemminkin yhdessä kehittämistä kuin yhden osapuolen osallistamista.

7. Onko tuottajakorvausten rooli tuottajaverkon ohjauksen kokonaisuudessa selkeä (Luku 4)?

kyllä
kyllä pääosin
ei pääosin
ei
ei kantaa X

8. Vapaamuotoiset huomiot kysymykseen 7.

-

9. Onko suoran valinnan sosiaali- ja terveyskeskusten palveluista maksettavien korvausten yleiset periaatteet kuvattu raportissa riittävän selkeästi (Luvut 5 ja 6)?

kyllä
kyllä pääosin
ei pääosin
ei
ei kantaa

10. Vapaamuotoiset huomiot kysymykseen 9.

Kapitaatiokorvauksen ja muiden tuottajakorvausten suhdetta on arvioitava tarkasti. Riskivakioinnissa on otettava huomioon erilaisten palvelujen vaikuttavuus. Esimerkiksi kuntoutusta tarvitseva asiakas (esim. niska-, polvi- ja selkävaivat) on ohjattava asianmukaiseen kuntoutukseen asiakassetelijärjestelmän kautta eikä lyhytnäköisesti ohjata kipulääkityksen ja sairauslomien avulla poistamaan pelkää kipua, jolloin vaiva jää hoitamatta ja pahimmillaan kroonistuu.

Inhimillisten kärsimysten lisäksi kroonistuneen vaivan hoitaminen tulee aina kalliimmaksi kuin oikea-aikaisesti tehty kuntoutus. On varmasti kalliimpaa esimerkiksi määrätä asiakkaalle lääkekuuri fysioterapiasarjan sijaan. Mutta pitkällä tähtäimellä on vaikuttavampaa panostaa oikea-aikaiseen ja vaikuttavaan hoitoon kuntoutukseen.

Pelkkä kapitaatiomalli voi johtaa näin ollen alihoitoon ja epätarkoituksenmukaiseen hoitoon. On selvää, että yksittäisen sote-keskuksen kannattaa tule-ongelmalliselle asiakkaalle suosittaa burana-kuuria ja sohvaa, mikäli maakunnan ”portinvartijan” asettamien sanktioiden pelossa ohjaus maakunnan myöntämään asiakassetelipalvelun käyttäjäksi tehdään liian kireäksi. Jos vaikuttavuuden ylin taso on ”kerralla kuntoon”, edellä mainittu uhka on olemassa. Kuntoutusta tarvitsevan ihmisen kuntoon saattaminen voi olla pitkä prosessi. Sote-keskuksessa annettavan asiakkaan palvelunohjauksen on oltava ammattitaitoista ja perustuttava laajaan ja korkeatasoiseen osaamiseen. Mallia voitaisiin täydentää muilla korvauksilla, joita raportissa onkin esitetty.

11. Auttaako raportti hahmottamaan, millaisia tekijöitä korvausmallin suunnittelussa täytyy ottaa huomioon?

kyllä
kyllä pääosin
ei pääosin
ei
ei kantaa

12. Vapaamuotoiset huomiot kysymykseen 11.

Viittaamme edellisen kohdan vastauksiin.

13. Ovatko kiinteän korvauksen peruseriaatteet selkeät ja ymmärrettävät (Luku 6.1)?

kyllä
kyllä pääosin
ei pääosin
ei
ei kantaa X

14. Vapaamuotoiset huomiot kysymykseen 13.

-

15. Ovatko suoriteperusteisten korvausten peruseriaatteet selkeät ja ymmärrettävät (Luku 6.2)?

kyllä
kyllä pääosin
ei pääosin
ei
ei kantaa X

16. Vapaamuotoiset huomiot kysymykseen 15.

-

17. Ovatko kannustinperusteiden korvausten peruseriaatteet selkeät ja ymmärrettävät (Luku 6.3)?

kyllä
kyllä pääosin
ei pääosin
ei
ei kantaa X

18. Vapaamuotoiset huomiot kysymykseen 17.

-

19. Onko muiden korvausten rooli selkeä (Luku 6.4)?

kyllä
kyllä pääosin
ei pääosin
ei
ei kantaa X

20. Vapaamuotoiset huomiot kysymykseen 19

-

21. Mistä suoran valinnan palvelujen sosiaali- ja terveyskeskusten tuottajakorvauksiin liittyvistä asiakokonaisuuksista tarvittaisiin lisää tietoa tai mihin ohjeistusta?

-

22. Muut vapaamuotoiset huomiot raportista

Toimivalla mallilla varmistetaan, että palveluntuottajien on mahdollista kannattavasti hoitaa kaikenlaisia asiakkaita ja kokonaiskustannukset pysyvät hallinnassa. Mallia on pystyttävä kehittämään jatkuvasti.

Maakunnilla on tärkeä rooli mallin käytännötoteuttajana. Korvausmallia rakentaessaan maakunnan on otettava huomioon omat tavoitteensa ja piirteensä sekä eri korvaustyyppisiin liittyvät kannustinvaikutukset. Kokonaisuus on tasapainoilua monen eri tekijän ja tavoitteen välillä.

Hoidon ja hoivan ohella terveys- ja hyvinvointierojen kaventaminen vaatii vahvaa panostusta terveyden edistämiseen ja sairauksien ennaltaehkäisyyn. Tehokkain ja inhimillisesti paras keino tähän on työ- ja toimintakyvyn ylläpitäminen, mikä edellyttää kuntoutustarpeen varhaista tunnistamista. Siksi kuntoutuspalvelujen pitää toimia tehokkaasti. Kuntoutuksen lähipalvelut on sote-uudistuksessa turvattava, koska lähipalvelut osaltaan vähentävät eriarvoisuutta terveyspalveluissa ja lisäävät ihmisten pärjäämistä omassa toimintaympäristössään. Pienet, ketterät kuntoutusyritykset tuottavat palveluja pienilläkin paikkakunnilla, joilla isoilla toimijoilla ei ole intressiä toimia.

Valinnanvapauslakiesityksen mukaan suoran valinnan palveluihin kuuluu mm. kuntoutusneuvonta ja ohjaus sekä toiminta- ja työkyvyn sekä kuntoutustarpeen arviointi. Tämän laajemmaksi kuntoutuspalvelujen tuottamista sote-keskuksissa ei pidä kasvattaa, jotta sotepalveluntuotanto ei keskittyisi ainoastaan isoille toimijoille ja osaltaan entisestään edistäisi palveluntuotannon keskittymiskehitystä maassamme.

Monet julkiset tuottajat ja yksityiset jättitoimijat ovat ryhtyneet vahvistamaan omaa palvelutarjontaansa sote-uudistusta odotellessa. Kuntoutuksessa tämä näkyy mm. siinä, että asiakkaiden aiemmin saamat läheteet, joilla he saattoivat hankkia tarvitsemiaan kuntoutuspalveluja myös pieniltä palveluntuottajilta, ovat joillakin paikkakunnilla vähentyneet tai kokonaan loppuneet.

On ehdotettu, että lääkinnällisen kuntoutuksen palveluista sote-keskus tarjoaisi kuntoutusneuvontaa ja -ohjausta sekä toiminta- ja työkyvyn sekä kuntoutustarpeen arviointia ja että nämä ovat osa sote-keskuksen kokonaisuutta ja yleislääkärin perustyötä. Ehdotuksen perusteluissa mainitaan lisäksi, että em. toteuttamiseksi sote-keskuksessa voisi olla fysioterapeutin suoravastaanottoja. Kuntoutusyrittäjät kannattaa fysioterapeutin suoravastaanotto toiminnan laaja-alaista käyttöönottoa. Tätä varten on koulutettu myös yksityisen puolen fysioterapeutteja. Kuntoutusyrittäjien näkemys on, että sote-keskukselle kuuluvaa palveluvalikoimaa ei tule enää lisätä, vaan että fysioterapeutin suoravastaanottopalvelut hankittaisiin asiakassetelillä muilta palveluntuottajilta, kuten yksityisiltä kuntoutuspalveluja tuottavilta yrityksiltä, joissa on suoravastaanotto toiminnan osaamista.

Maakunnan on asiakassetelin arvoa määriteltäessä otettava huomioon kustannukset, jotka aiheutuisivat maakunnan liikelaitokselle vastaavan palvelun tuottamisesta. Tätä periaatetta Kuntoutusyrittäjät kannattaa lämpimästi. Tämä periaate on jo kirjattu myös voimassa olevaan palvelusetelilakiin, periaatetta ei tosin ole aina setelin arvoa määriteltäessä noudatettu.

23. Millaista tuottajakorvauksiin liittyvää toimeenpanon tukea jatkossa tarvittaisiin?

Jatkuva yrittäjäkentän kuuleminen ja yrittäjyysvaikutusten selvittäminen ovat äärimmäisen tärkeitä välineitä siihen, että palveluntuottaja pysyy markkinoilla. Tämä koskee erityisesti pieniä yrityksiä, joiden pysyminen markkinoilla on sekä lähipalveluja tarvitsevalle ikääntyvälle kansalle elintärkeää, että palveluiden kustannustehokkuuden varmistamiseksi oleellisen tärkeää.